

Innspill til NOU om musikkfeltet fra Tanja Orning og Christian Wallumrød med innspill fra kolleger i Tanjas samtids-ensemble asamisimasa, Poing, komponist/musiker Kristine Tjøgersen, samt enkeltsående samtidsutøvere.

Jeg er Tanja Orning, cellist, komponist, og også underviser og forsker. Siden jeg sa opp jobben i Stavanger symfoniorkester for 25 år siden, har jeg vært aktiv som utøver og komponist og prosjektmaker i det frie feltet, med base i Oslo. Jeg har bl.a. spilt i Christian Wallumrød ensemble, Kyberia duo og Ametri kvartetten, hovedprosjekter nå er ensemblet asamisimasa, duo med Helga Myhr, duo med Ayumi Tanaka, duo med Christian Wallumrød og andre impro-konstellasjoner, soloprojektet Cellotronics (cello og elektronikk), og jeg arbeider mye tverrfaglig med dansere og kunstnere. I dag snakker jeg også på vegne av flere kolleger fra ensembler i det frie feltet som har bidratt inn med sine stemmer. Jeg har også flere års erfaring fra utvalgsarbeid i Kulturrådet.

Christian Wallumrød har jobbet som musiker og komponist siden 1992, og har gjort seg bemerket med sine mange, og svært ulike, ensembleprosjekter, soloarbeid og plateutgivelser på ECM Records og Hubro Music. Han har hatt lange samarbeid med bl.a. Sidsel Endresen, Close Erase og Audun Kleive, og laget bestillingsverk for ulike kammerbesetninger, vokalensembler, dansekompani og orkester. Han har også deltatt i et stort antall band og adhoc konstellasjoner med bl.a. Susanne Sundfør, Nils Petter Molvær, Ricardo Villalobos & Max Loderbauer, Karl Seglem, Jim O'Rourke, DJ Strangefruit, Elin Rosseland, Magda Mayas, Valkyrien, Oslo Sinfonietta, Kim Myhr, Ronny Le Tekrø. Wallumrød har turnert og spilt på festivaler i de fleste europeiske land, samt USA, Canada, Libanon, Russland, Kina, Japan, Australia, New Zealand, Mexico, Peru. I 2013 fikk han Spellemannsprisen (samtid) for platen Outstairs.

- De følgende 5 **problemstillingene**: er de viktigste for mine musikerkolleger i det frie feltet nå.

1- Overordnet: Å arbeide for gode arbeidsbetingelser i det frie feltet, profesjonell honorering og forutsigbarhet. Her trengs en kalibrering i statlig finansiering ut fra de reelle tallene for musikere i det frie kontra det institusjonelle feltet.

2 - å styrke og bygge ut strukturene for samtidsmusikk i hele landet, med vekt på arrangører.

3 -Å få en scene for samtidsmusikk i Oslo! (lik Riksscenen, Nasjonal jazzscene og Dansens hus).

4 - å opprette kommunale produksjons- og øvelokaler til samtidsmusikk i de store byene

5- å styrke den offentlige debatten rundt samtidsmusikk.

Hva fungerer i samtidsfeltet?

Det er et enormt engasjement, et stadig større publikum (ofte utsolgte konserter!) og mange nye ensembler. Veldig mange dyktige musikere og komponister som arbeider i et yrende mangfoldig samtidsmusikkmiljø.

Det som fungerer godt til tross for fokus på arbeidsmengde og frustrasjon rundt søknadsskriving og rapportering, er at vi har et såpass bredt oppbud av støtteordninger! Det er tilskuddsordninger til kunst og kultur som gjør at vi overlever.

Statens kunstnerstipend er et av de viktigste virkemidlene i det profesjonelle, frie feltet. De stipendene er tillitserklæringer: En fagkomité sier at dette kunstnerskapet skal vi satse på! En støtte som ikke er prosjektbasert. For meg og flere av mine kolleger var det første arbeidsstipendet for yngre kunstnere helt avgjørende for at jeg er der jeg er idag.

Det er svært viktig at denne satsingen på kunstnerstipend fortsetter!

Kulturrådet er jo utrolig viktig for oss. Tillit derfra ovenfor profesjonelle kunstnere er svært viktig. Tillit til at vi gjør maksimalt ut av som regel små bevilgninger. Vi må huske på at uten oss kunstnere, er det ikke noe kulturbyråkrati! Det er en økende detaljstyring og ikke minst detaljrapportering som oppleves som overdrevet, og som vi tror egentlig ikke er instruert fra politisk hold? Det frie feltet får til så mye for så lite, vi tenker at Kulturdirektoratet burde instrueres om å bruke mindre på byråkrati, og at tilskuddsmottakere må slippe så detaljert rapportering som det er nå. Søknadsskriving og ikke minst rapportering tar uforholdsmessig mye tid. Kravene om detaljer har eksplodert de siste årene.

Støtte til Ensembler (tidligere ensemblestøtte) er også et veldig viktig virkemiddel, og har jo hatt en viss grad av forutsigbarhet. Det trengs mer midler som settes av til langsiktig planlegging, altså støtte som gis til flere år av gangen. Støtten burde gjenspeile mål om økt aktivitet og vekst, være åpen for ulike typer formidlingsplattformer (både konserter, plateinnspillinger og andre ting). Det er rimelig at noen mister ensemblestøtte når aktivitetsnivå ikke opprettholdes, men enda større forutsigbarhet kan også gjøre det enklere å opprettholde aktivitetsnivå.

Hva fungerer ikke?

Samtidsmusikkfeltet har eksplodert de siste 25 årene. Fra å være noen ensembler og et knippe dedikerte utøvere på 90-tallet, er feltet nå fullt av musikere som vier livet sitt til samtidsmusikk og eksperimentell musikk. Der samtidsmusikeren før oftest var klassisk utdannet, er det nå et ekstremt mangfold av aktører i feltet. Det har vært en formidabel innvandring til feltet med strålende integrering og tverrfaglig jubel, de har lekket inn fra andre sjangre: jazz, folkemusikk, lydkunst, støymusikk, elektronikk, indiepop og mer. Dette går selvsagt begge veier, men begrepet samtidsmusikk har endret seg og utvidet seg i stor grad, og fått et formidabelt tilfang av aktører, noe som bør gjenspeile bevilgningene.

Konsekvensen av denne eksplosjonen er at det skjer enormt mange spennende ting innenfor feltet. Det legges merke til internasjonalt. Utfordringen er at det ikke er et adekvat mottakerapparat på for den kunstneriske produksjonen.

Mottakerapparat som i spillesteder, konsertarrangører, festivaler - alle strukturer som tilrettelegger for offentliggjøring av samtidsmusikk, er sterkt underdimensjonert ift antall profesjonelle utøvere. Støtteordninger er jo ideelt sett et økosystem, man søker støtte til

komponering, øving og turnering. Arrangørleddet er en propp i systemet ift mengden produksjoner som nå skapes.

Med tanke på bærekraft er det viktig med større muligheter for å arrangere turneer med konsertdatoer tett opp til hverandre i større grad: at konsertarrangører samarbeider om å ha flere konserter med samme utøvere/konsertprogram i samme geografiske nærhet, slik at man sparer utgifter og reise. Dette skjer nå i liten grad.

En utbredt konsekvens av mangel på spillesteder som ikke har budsjett er at musikere sponser spillestedet. Hver gang man spiller på et sted som ikke betaler eller en festival som ikke dekker utgiftene, betyr det at støtten til musikerne går til spillestedene. Det er akutt behov for mer målrettet arrangørstøtte i samtidsfeltet.

Hvis vi skal sammenligne samtidsfeltet og jazzfeltet som vi tenker er naturlig, har jazzfeltet mye sterkere strukturer, de har regionale jazzsentre, kompetansesentre, en nasjonal jazzscene, flere festivaler med sammenlagt oppsiktsvekkende større bevilgninger enn til samtidsmusikken. Det er en svært viktig oppgave å styrke og bygge ut strukturene for samtidsmusikk i hele landet. Å bruke den eksisterende nasjonale strukturen i Ny musikk kan være et godt utgangspunkt. Ny musikk regionalt drives på frivillig basis til tross for at dette er den viktigste organisasjonen for samtidsmusikk i Norge. At det kun er Ny musikk sentralt, lokalisert i Oslo som er den utøvende samtidsmusikkens eneste profesjonelle organisasjon, beviser en himmelstormende skjevhet i forhold til hva som produseres i feltet. Her må noe gjøres med strukturene for å speile den store veksten og endringer i feltet de siste 30 år.

Det frie feltet sysselsetter **svært mange flere musikere** enn institusjonene gjør. Den offentlige støtten som fordeles mellom institusjonene og det frie feltet bør bli mer rettferdig fordelt, og ideelt sett speile det antall musikere som sysselsettes. Mangfoldet i det frie feltet er også veldig mye større enn det er hos institusjonene. Vi trenger at ny norsk musikk blir spilt i orkestrene.

Det frie feltet er kronisk underbetalt. Honorarene har knapt gått opp de siste 20 årene (endel har faktisk gått ned!). Vi trenger et større fokus på at musikere i det frie feltet får honorarer som faktisk betaler for jobben som blir gjort. Noe av problemet her ligger også i forholdet mellom Kulturdirektoratet og aktørene i det frie feltet, som festivaler og konsertarrangører kontra musikerne (arbeidstakerne). Noen opplever at arrangører presser honorarer ned med kunnskap om at ensemblene har (ensemble)støtte (i søknad om denne støtten budsjetteres det med honorarer utenom støtten).

Arbeidslokaler (øvingsrom, produksjonsrom, kontorlokaler, fremføringsrom) i alle størrelser og former har aldri vært prioritert for det frie feltet, og det er et stort behov for dette i dag og i fremtiden. Vi mangler et sted å være, et sted å ha konserter, et sted å treffes, et sted vi kan bygge publikum og skape interesse for vårt felt. Vi lever en nomadisk tilværelse hvor alle støttepenger til å skape kreativt arbeid går til husleie, ikke til kunstnerne eller muliggjøring av å skape den kunsten man ønsker. Det er en økende tverrfaglighet innenfor samtidsmusikk- og kunst som det sjelden tas høyde for i støtteordningene. For sceniske arbeider går ofte store deler av støtten bort i å leie lokale. Ikke sjelden går støtte til komponist for å skrive musikken til å leie lokale i stedet, og leien er bare for selve konsertdag og én prøvedag, noe som gjøre arbeidet veldig, veldig krevende. (Leien kan være så mye som 80 000 kr for 2 dager). Vi

trenger et sted som muliggjør satsning på vårt arbeid. Vi trenger også lokaler til å ha mere «klassiske samtidskonserter» med en god akustikk.

Det er på høy tid å få en scene for samtidsmusikk i Oslo - Samtidsmusikkens hus, der det kan være konsertsaler og øvelokaler i ulike størrelser. Vi mangler et sted å være, et sted å ha konserter, et sted å treffes, et sted vi kan bygge publikum og skape interesse for vårt felt.

Det er viktig å se forskjell på aktiviteter i det frie feltet og den store satsingen på kunstnerisk utviklingsarbeid (Artistic Research) i academia. Det viktig å understreke viktigheten av at det frie musikkfeltet ikke er en del av institusjoner med faste overføringer, som academia, orkestre osv. men er prisgitt øremerkede bevilgninger. Prosjekter innenfor kunstnerisk utviklingsarbeid bør ikke være berettiget til å søke tilskudd fra norske fond i konkurranse med prosjekter i det frie feltet. Dette skjer i stor utstrekning i dag.

Samtidsmusikk har en stor samfunnsmessig betydning. Samtidige temaer og problemstillinger utforskes gjennom samtidsmusikken. På lik linje med samtidskunst- og litteratur, speiler musikken vår tid og problematiserer hva musikk er og hva kunstneriske uttrykk kan være i dag. Dette rike, heterogene mangfoldet av uttrykk representerer nyskaping, kompleksitet og ideer som bidrar i samfunnet.

Vi trenger også at flere skriver om samtidsmusikk i media - en større offentlighet rundt kunsten vår. Hvordan skal folk dannes og utdannes når musikk ikke finnes i skolen eller i media? Mer enn noen gang er det sterkt behov for å diskutere og synliggjøre musikken som kunstform, noe som har egenvekt og betydning som uttrykksform; dette i kontrast til musikk som primært en vare som skal selges i høye kvanta, og ivareta rollen som motstandsløs underholdning.

Det er også viktig å huske på at den mere kommersielle kunstscenen alltid nærer seg av det eksperimentelle feltet og de smalere sjangere.

Ett spørsmål som kom under NOU-samlingen i Bergen var: Hva er næringspotensialet for samtidsmusikk? All aktivitet og alle prosjekter innenfor samtidsmusikkscenen genererer og bidrar til økonomien i form av reisevirksomhet, hotellovernattinger, leie av diverse tjenester som lyd, lys, backline, husleie, catering, og selvsagt billettinntekter ved visninger.

Norge har et unikt samtidsmusikkmiljø som stadig utvikler seg og får nye avleggere i mange byer. Dette feltets raske og store vekst fordrer at infrastruktur som øve- og konsertlokaler og et profesjonalisert arrangørnettverk blir bygget ut. Feltet har dessverre ikke vært gode til å organisere seg slik for eksempel jazzfeltet har. De som har vært flinke i samtidsfeltet er komponistene. De har forent seg, alltid arbeidet politisk og bygget gode strukturer for sin virksomhet. Utøverne i samtidsfeltet har ikke vært flinke til å organisere seg, her har feltet en jobb å gjøre - utøverfeltet har, utenom Ny musikk, vært spredt og individualisert. En større satsing på det eksisterende Ny musikknettverket kan gi feltet hardt tiltrengte samlingspunkter og kompetanse og ressurser til å få kunsten enda mer direkte ut til folket.